

Rapport

Monitoring en evaluatie van buitenspeelbeleid

Een Toolbox voor gemeenten

Monitoring en evaluatie van buitenspeelbeleid

Een Toolbox voor gemeenten

Met ondersteuning van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Mulier Instituut

Tessa ten Tije
Maartje Willeboordse
Robin Rauws
Amika Singh

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 12 februari 2024
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Monitoring en evaluatie van buitenspeelbeleid

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Monitoring en evaluatie	8
1.4 Doel en opbouw van het rapport	8
2 Werkwijze	9
2.1 Totstandkoming indicatoren buitenspelen	9
2.2 Bestaande databronnen en meetinstrumenten	9
3 Toelichting op de Toolbox Buitenspelen	11
3.1 Indicatoren	11
3.2 Formele en informele speelplekken	12
4 Gebruik van de Toolbox Buitenspelen	13
4.1 Stap 1: bepaal het vraagstuk	13
4.2 Stap 2: formuleer doelen	13
4.3 Stap 3: selecteer indicatoren	13
4.4 Stap 4: selecteer per indicator databronnen en meetinstrumenten	13
5 De thema's uit de Toolbox Buitenspelen	15
5.1 Thema 1: Veiligheid en staat van de speelplekken	15
5.2 Thema 2: Inrichting en gebruik van de speelplekken	15
5.3 Thema 3: Ligging en aantal speelplekken	16
5.4 Thema 4: Sociale omgeving	16
5.5 Thema 5: Staat van de wijk of buurt	17
5.6 Thema 6: Hoeveelheid buitenspelen	17
6 Tot slot	18
6.1 De Toolbox Buitenspelen	18
6.2 Vervolg	18
Bronnen	20
Bijlage 1 - Indicatoren, bestaande databronnen en meetinstrumenten per thema	22
Bijlage 2 - Toelichting bestaande databronnen en meetinstrumenten	33

Toolbox Buitenspelen

Inleiding

Monitoring en evaluatie van beleid is voor gemeenten belangrijk om inzicht te krijgen in de voortgang en het behalen en bijsturen van beleidsdoelstellingen. Het doel van de Toolbox Buitenspelen is om gemeenten handvatten te geven waarmee zij zelf (of externen) hun buitenspeelbeleid kunnen monitoren en evalueren.

Inhoud Toolbox Buitenspelen

In de Toolbox Buitenspelen beschrijven we verschillende objectieve en subjectieve indicatoren, die we in zes thema's onderverdelen:

1. **Veiligheid en staat van de speelplekken:** zijn de speelplekken veilig te bereiken en te gebruiken? Zijn de speelplekken goed onderhouden en schoon?
2. **Inrichting en gebruik van de speelplekken:** is er voor kinderen genoeg variatie aan speeltoestellen en spelmogelijkheden? Zijn de speelplekken uitdagend, toegankelijk en passend bij de leeftijd van de kinderen?
3. **Ligging en aantal speelplekken:** hoeveel speelplekken zijn er beschikbaar in de buurt voor kinderen? En zijn deze dicht bij huis of moeten kinderen er ver voor lopen of fietsen?
4. **Sociale omgeving:** stimuleren ouders dat hun kinderen buitenspelen? Vinden mensen in de buurt buitenspelen belangrijk?
5. **Status van de wijk of buurt:** is de wijk- of buurtomgeving veilig en leefbaar? Is de wijk of buurt schoon, groen en goed onderhouden?
6. **Hoeveelheid buitenspelen:** hoe vaak spelen kinderen buiten?

Per indicator beschrijven we welke bestaande databronnen en meetinstrumenten er beschikbaar zijn (bijlage 1). Daarnaast hebben we vijf nieuwe meetinstrumenten ontwikkeld.

Vervolg

De huidige Toolbox Buitenspelen hebben we zorgvuldig samengesteld. Deze Toolbox vormt de basis om gemeenten te ondersteunen bij de monitoring en evaluatie van buitenspeelbeleid. De inhoud van de Toolbox Buitenspelen blijft de komende jaren in ontwikkeling.

Inleiding

In dit rapport presenteren we indicatoren, bestaande databronnen en meetinstrumenten die gemeenten kunnen inzetten om hun buitenspelbeleid te monitoren en te evalueren. In dit hoofdstuk schetsen we de achtergrond en doelstelling van de Toolbox Buitenspelen.

Buitenspelen draagt bij aan de fysieke, sociaal-emotionele en mentale ontwikkeling van kinderen. Gemeentelijk buitenspelbeleid kan een belangrijke rol spelen om buitenspelen voor alle kinderen te faciliteren. Om beleid te kunnen optimaliseren, is het belangrijk dat gemeenten dit monitoren en evalueren.

1.1 Achtergrond

Uit recent onderzoek blijkt dat de meeste kinderen in Nederland geregeld buitenspelen (Ten Tije et al., 2023). Iets meer dan een derde van de kinderen speelt zelfs (bijna) elke dag buiten. Eén op de twintig kinderen speelt nooit buiten. Gemeentelijk beleid over buitenspelen is belangrijk om kinderen en hun omgeving te stimuleren om meer buiten te spelen.

Uit onderzoek blijkt dat twee derde (65%) van de ondervraagde gemeenten (n=102) buitenspelbeleid heeft (Ten Tije et al., 2022). 40 procent hiervan heeft specifiek beleid voor buitenspelen en 25 procent heeft buitenspelbeleid als onderdeel van een breder beleidsplan.

Van de gemeenten die aangeven buitenspelbeleid te hebben, monitort/evalueert een vijfde (21%) dit beleid (Ten Tije et al., 2022). Monitoring en evaluatie is van belang om vast te kunnen stellen of de gestelde doelen in het beleid worden bereikt en of het nodig is om het beleid aan te passen.

1.2 Doelstelling

Het doel van de Toolbox Buitenspelen is om gemeenten handvatten te geven waarmee zij zelf (of externen) hun buitenspelbeleid kunnen monitoren en evalueren.

De Toolbox Buitenspelen bevat indicatoren die gemeenten inzicht geven in wat zij kunnen monitoren en evalueren. Daarnaast bevat de Toolbox Buitenspelen per indicator verschillende databronnen die gemeenten inzicht geven in welke bestaande data er mogelijk al beschikbaar zijn, en verschillende meetinstrumenten die gemeenten kunnen gebruiken om data te verzamelen.

1.3 Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie van gemeentelijk buitenspeelbeleid is belangrijk, omdat de gemeente daardoor inzichtelijk krijgt of ze de doelen van het beleid bereikt en of ze dit moet bijsturen.

- **Monitoring** is het structureel bijhouden van de inzet van middelen, uitgevoerde activiteiten en behaalde prestaties (Mulier Instituut, z.d.). Het belangrijkste kenmerk van een monitor is dat op gezette tijden data worden verzameld.
- **Evaluatie** is het zoeken naar verbanden tussen vooraf geformuleerde doelen en de resultaten uit monitoring (Mulier Instituut, z.d.). Het doel van een evaluatie is een tussen- of eindoordeel te vormen over het te voeren beleid of interventie.

Monitoring en evaluatie vullen elkaar aan en bevorderen samen resultaatgericht werken.

1.4 Doel en opbouw van het rapport

In dit rapport presenteren we de Toolbox Buitenspelen. In onderstaand tekstblok lichten we de opbouw van het rapport toe.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we hoe we tot de verschillende onderdelen van de Toolbox Buitenspelen zijn gekomen. In hoofdstuk 3 lichten we de verschillende concepten uit de Toolbox Buitenspelen toe. Hoe de Toolbox Buitenspelen gebruikt kan worden lichten we in hoofdstuk 4 toe. Vervolgens geven we in hoofdstuk 5 de verschillende thema's uit de Toolbox Buitenspelen weer. Per thema geven we een korte theoretische onderbouwing en geven we weer welke subthema's onder elk thema vallen.

In bijlage 1 staat het volledige overzicht van indicatoren, databronnen en meetinstrumenten. In bijlage 2 is een toelichting op de databronnen en meetinstrumenten te vinden.

Werkwijze

In dit hoofdstuk leggen we uit hoe we tot de voorlopige selectie van indicatoren, de clustering van deze indicatoren en bestaande databronnen en meetinstrumenten zijn gekomen waaruit de Toolbox Buitenspelen bestaat.

2.1 Totstandkoming indicatoren buitenspelen

Om tot mogelijke indicatoren voor de Toolbox Buitenspelen te komen hebben we de volgende stappen ondernomen.

Op basis van een literatuuronderzoek naar factoren van buitenspelen (Willeboordse et al., 2022) hebben we relevante indicatoren geformuleerd en geclusterd. Factoren uit het literatuuronderzoek die niet relevant bleken voor de Toolbox Buitenspelen, zoals de BMI van kinderen, hebben we buiten beschouwing gelaten. Hiernaast hebben we veelvoorkomende ambities en speerpunten in het buitenspeelbeleid van Nederlandse gemeenten verkend, zoals benoemd in Lucassen et al. (2020). Op basis hiervan hebben we de lijst met indicatoren verder aangevuld.

Daarnaast hebben we met beleidsambtenaren van gemeenten gesprekken gevoerd waarin we de behoeften op het gebied van monitoring en evaluatie van buitenspeelbeleid hebben verkend. Op basis van deze gesprekken hebben we de lijst met indicatoren verder aangevuld.

Verder hebben we op verschillende momenten kritisch gekeken naar de lijst met indicatoren en clustering van deze indicatoren in thema's. Dat deden we met onderzoekers binnen en buiten het Mulier Instituut met verschillende expertises, zoals buitenspelen, beweegvriendelijke omgeving, bewegen in de openbare ruimte en motorische ontwikkeling van kinderen. Op basis van deze input hebben we de lijst met indicatoren verder aangevuld en bijgeschaafd.

2.2 Bestaande databronnen en meetinstrumenten

Voor het monitoren en evalueren van buitenspeelbeleid aan de hand van indicatoren bestaan verschillende manieren.

Voor sommige indicatoren kan gebruik gemaakt worden van data die al beschikbaar zijn. Om gemeenten inzicht te geven in welke bestaande databronnen er beschikbaar zijn, hebben wij dit per indicator uitgezocht (bijlage 1 en 2). Het gaat daarbij om databronnen die op lokaal niveau bestaan. De aanwezigheid van beschikbare lokale data over buitenspelen varieert sterk tussen gemeenten. Daarom zullen gemeenten altijd zelf moeten verkennen welke bestaande data er binnen hun gemeente beschikbaar zijn.

Wanneer er geen bestaande data beschikbaar zijn of deze niet volstaan, moet er nieuwe data verzameld worden om uitspraken te kunnen doen over de effecten van

het gemeentelijke buitenspeelbeleid. Om gemeenten te ondersteunen bij hun keuze voor een meetinstrument waarmee ze nieuwe data verzamelen, hebben wij per indicator in kaart gebracht welke meetinstrumenten beschikbaar zijn (bijlage 1 en 2).

De bestaande databronnen en de meetinstrumenten hebben we in kaart gebracht via deskresearch. Daarnaast hebben we input opgehaald van andere ervaren onderzoekers met kennis over dataverzameling in buitenspelen, binnen en buiten het Mulier Instituut.

Niet voor elke indicator waren geschikte databronnen of meetinstrumenten beschikbaar. Daarom hebben we als onderdeel van de ontwikkeling van de Toolbox Buitenspelen vijf meetinstrumenten ontwikkeld en getest:

- invulformulier speelplekken;
- observatieformulier speelplekken;
- vragenlijst op speelplekken (via QR-code);
- vragenlijst over schoolpleinen;
- vragenlijst 'Rondje door de wijk/buurt met kinderen'.

Zie bijlage 2 voor meer informatie over deze meetinstrumenten.

Verantwoording

Wij hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar de beschikbare databronnen en meetinstrumenten. Toch kan het zijn dat er databronnen of meetinstrumenten ontbreken. Heeft u aanvullingen? Neem dan contact op met [Tessa ten Tije](#).

Toelichting op de Toolbox Buitenspelen

In dit hoofdstuk lichten we verschillende concepten van de Toolbox Buitenspelen toe.

3.1 Indicatoren

Objectieve versus subjectieve indicatoren

Bij het formuleren van de indicatoren (zie bijlage 1) hebben we onderscheid gemaakt tussen objectieve en subjectieve indicatoren:

- **Objectieve indicatoren** kun je meten met data gebaseerd op feitelijke informatie, zoals cijfers over hoe vaak kinderen buitenspelen. Dit noemen we ook wel 'tellen'.
- **Subjectieve indicatoren** kun je meten met data gebaseerd op informatie die gaat over de beleving, bijvoorbeeld of mensen een speelplek als veilig ervaren. Dit noemen we ook wel 'vertellen'.

Een combinatie van objectieve en subjectieve indicatoren geeft het meest complete inzicht in buitenspelen.

Hardware, software en orgware

De indicatoren bestaan niet alleen uit informatie over de hardware (zoals de fysieke inrichting van de speelplek), maar ook uit informatie over de software (zoals of er activiteiten worden georganiseerd op de speelplek) en de orgware (zoals het onderhoud van de speelplekken).

Uit onderzoek is gebleken dat zorgen voor alleen hardware niet genoeg is om mensen in beweging te krijgen en te houden, maar dat ingezet moet worden op een combinatie van hardware-, software- en orgwarecomponenten (Prins, Hoekman & van der Poel, 2021). Daarom is het belangrijk dat gemeenten op elk component inzetten.

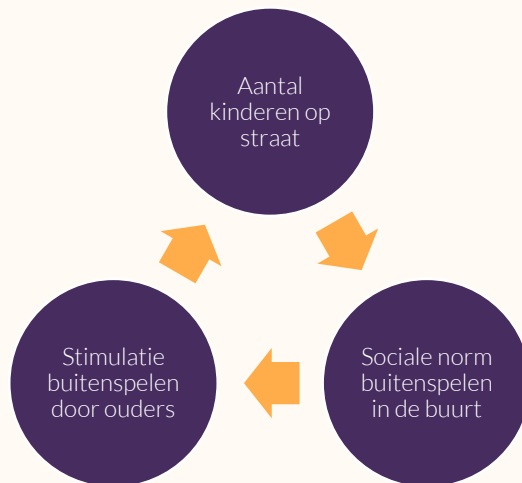
Samenhang indicatoren

De verschillende indicatoren kunnen niet alleen invloed hebben op buitenspelen, maar ook op elkaar. Dit kunnen we zichtbaar maken met een feedbackloop: een figuur die laat zien hoe verschillende indicatoren elkaar beïnvloeden. Figuur 3.1 is hiervan een voorbeeld.

Willeboordse et al. (2022) leggen deze feedbackloop op de volgende manier uit: *'als er meer kinderen buiten spelen, zullen ouders frequent buitenspelen ervaren als een sociale norm in de wijk waar zij zich graag aan willen conformeren. Zij zullen hun kind dan meer stimuleren om buiten te spelen. Dit heeft tot gevolg dat er nog meer kinderen in de*

wijk buitenspelen'. Meer over deze zogenaamde systeembenadering van buitenspelen is te lezen in hun rapport.

Figuur 3.1
Voorbeeld van een feedbackloop

Bron: Willeboordse et al., 2022. Bewerking: Mulier Instituut, 2023.

3.2 Formele en informele speelplekken

Onder 'speelplekken' verstaan wij zowel formele als informele speelplekken:

- Een **formele speelplek** definiëren we in dit rapport als een plek die ingericht is voor kinderen of jongeren om te spelen. Er zijn speciale speelvoorzieningen aangelegd, zoals een glijbaan, schommel of een voetbalgoal.
- Een **informele speelplek** definiëren we in dit rapport als een plek waar kinderen of jongeren spelen zonder dat deze plek daarvoor is bestemd. Op informele speelplekken zijn geen speciale speelvoorzieningen aangelegd. Voorbeelden van informele speelplekken zijn pleinen, grasvelden, rustige straten, trottoirs en groenstroken.

Gebruik van de Toolbox Buitenspelen

In dit hoofdstuk lichten we toe hoe gemeenten of andere partijen de Toolbox Buitenspelen kunnen gebruiken. Hiervoor beschrijven we vier stappen die belangrijk zijn bij monitoring en evaluatie (Pharos, 2022; Scholte & Wouters, 2023; Van Stam et al., 2019) en dus doorlopen kunnen worden.

4.1 Stap 1: bepaal het vraagstuk

Kijk naar de huidige situatie op het gebied van buitenspelen in uw gemeente. Wat staat er in het buitenspeelbeleid van de gemeente? Wat willen jullie weten over buitenspelen in de gemeente? Op welke wijk/buurt, doelgroep of speelplek gaan jullie de focus leggen?

Betrek bij het bepalen van het vraagstuk relevante stakeholders (bijvoorbeeld bewoners, een buurtsportcoach of een basisschool), om de huidige situatie zo goed mogelijk in kaart te kunnen brengen.

4.2 Stap 2: formuleer doelen

Op basis van het vraagstuk uit stap 1 kan de gemeente doelen formuleren. Zorg ervoor dat deze doelen concreet zijn en splits ze op in subdoelen. Denk hierbij aan de SMART-formulering: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

4.3 Stap 3: selecteer indicatoren

De Toolbox Buitenspelen omvat indicatoren die relevant zijn voor het monitoren en evalueren van buitenspeelbeleid (bijlage 1). Gemeenten of andere partijen kunnen zelf een keuze maken voor één of meerdere indicatoren om hun buitenspeelbeleid mee te monitoren en/of evalueren.

Deze indicatoren moeten antwoord geven op het vraagstuk (stap 1) en aansluiten bij de geformuleerde doelstellingen (stap 2). Hiernaast is het bij deze stap belangrijk om erop te letten dat de monitoring en evaluatie behapbaar blijft.

4.4 Stap 4: selecteer per indicator databronnen en meetinstrumenten

Gemeenten of andere partijen kunnen gebruik maken van bestaande data of meetinstrumenten om inzicht te krijgen in de geselecteerde indicatoren (stap 3). Hiervoor is het belangrijk om eerst te kijken voor welke indicatoren al data beschikbaar zijn. In bijlage 1 is bij de verschillende indicatoren te vinden welke databronnen er beschikbaar zijn.

Mochten er nog geen data beschikbaar zijn, dan is het nodig om zelf data te verzamelen. Dit kan met één van de meetinstrumenten die bij de geselecteerde indicator vermeld staan (bijlage 1). Achter de meetinstrumenten (behalve bij de meetinstrumenten in beheer van het Mulier Instituut) staat vermeld welk onderdeel van het meetinstrument relevant is voor de betreffende indicator.

Nog niet voor elke indicator is een bestaande databron of een meetinstrument beschikbaar. In sommige gevallen is de kwaliteit niet voldoende. Deze bronnen en instrumenten moeten nog ontwikkeld of verbeterd worden.

In bijlage 2 hebben we alle databronnen en meetinstrumenten voorzien van een toelichting om weer te geven wat de databron of het meetinstrument inhoudt.

De thema's uit de Toolbox Buitenspelen

In dit hoofdstuk geven we per thema uit de Toolbox Buitenspelen een korte theoretische onderbouwing met uitleg over het belang van het thema. Hiernaast presenteren we per thema de verschillende subthema's die elk een objectieve en subjectieve indicator omvatten. Zie bijlage 1 voor het complete overzicht.

5.1 Thema 1: Veiligheid en staat van de speelplekken

Verkeersdrukke en het ontbreken van veilige en goed onderhouden speelplekken in de buurt zijn voor ouders belangrijke overwegingen als het gaat om het stimuleren van buitenspelen bij hun kinderen (Slot-Heijs et al., 2021; Wengel & Troelsen, 2020).

Het thema 'veiligheid en staat van de speelplekken' bestaat uit acht subthema's:

- > veiligheid speelplekken;
- > verkeersveiligheid rondom speelplek;
- > veilige bereikbaarheid van speelplekken;
- > toezicht op speelplekken;
- > onderhoud speelplekken;
- > vervuiling op speelplekken;
- > vandalisme op speelplekken;
- > overlast op speelplekken.

In bijlage 1 geven we per thema weer welke objectieve en subjectieve indicator elk subthema omvat. Zo is bijvoorbeeld te zien dat het subthema 'Veiligheid speelplekken' de objectieve indicator 'Mate waarin speelplekken veilig zijn' en de subjectieve indicator 'Mate waarin speelplekken als veilig worden ervaren' omvat.

5.2 Thema 2: Inrichting en gebruik van de speelplekken

Om kinderen te stimuleren meer buiten te spelen is de inrichting van speelplekken van belang. Hierbij valt te denken aan de toestellen op de speelplek, het gebruik van kleuren of zones en de ondergrond van de speelplek (bijv. tegels, gras of kurk) (Norðdahl & Einarsdóttir, 2015; Slot-Heijs et al., 2021; Wengel & Troelsen, 2020).

Ook de variëteit aan beschikbare speelplekken in de buurt speelt mee: kinderen spelen vaker buiten wanneer zij ervaren dat er voldoende gevarieerde speel- en spelmogelijkheden zijn (Norðdahl & Einarsdóttir, 2015).

Daarnaast vinden kinderen het fijn om uitgedaagd te worden tijdens het buitenspelen (Jansson, 2015). Oudere kinderen vinden speelplekken die alleen zijn ingericht op jonge kinderen vaak niet interessant genoeg (Timmermans et al., 2013).

Het thema 'inrichting en gebruik van de speelplekken' bestaat uit dertien subthema's:

- > variatie soorten speelplekken;
- > variatie speeltoestellen;
- > variatie spelmogelijkheden;
- > uitdaging speelplekken;
- > wat kinderen doen op speelplek;
- > gebruik speelplek;
- > gebruik speelelementen;
- > speelelementen aansluiten bij leeftijd;
- > toegankelijkheid speelplekken;
- > schoolpleinen openbaar toegankelijk;
- > georganiseerde activiteiten op speelplekken;
- > deelname georganiseerde activiteiten op speelplekken;
- > algemene tevredenheid speelplekken.

In bijlage 1 is te zien welke objectieve en subjectieve indicator elk subthema omvat.

5.3 Thema 3: Ligging en aantal speelplekken

Een derde thema betreft de ligging van speelplekken en het beschikbare aantal speelplekken. Uit onderzoek is bekend dat speelplekken voor kinderen (veilig) bereikbaar en toegankelijk moeten zijn om er (al dan niet zelfstandig) gebruik van te kunnen maken (Gemmell et al., 2023). De nabijheid van speelplekken, dus de afstand van huis tot aan de speelplek, is dus van belang.

Zoals benoemd bij het vorige thema, is het voor kinderen ook belangrijk dat ze gebruik kunnen maken van diverse speelplekken en spelmogelijkheden in de buurt. Dit maakt ook het aantal beschikbare speelplekken, liefst variabel in de inrichting ervan, een relevante indicator (Slot-Heijns et al., 2021).

Het thema 'ligging en aantal speelplekken' bestaat uit twee subthema's:

- > nabijheid speelplekken;
- > aantal speelplekken.

In bijlage 1 is te zien welke objectieve en subjectieve indicator elk subthema omvat.

5.4 Thema 4: Sociale omgeving

Naast de fysieke omgeving speelt ook de sociale omgeving een rol in het bevorderen van buitenspelen. Zoals we in de feedbackloop in hoofdstuk 3 beschreven, heeft stimulering door ouders invloed op het aantal kinderen dat buiten speelt. Dat heeft vervolgens weer invloed op de sociale norm in de buurt. En op de houding van de

ouders tegenover buitenspelen en dus of ze hun kinderen wel of niet stimuleren naar buiten te gaan (Willeboordse et al., 2022).

Het thema 'sociale omgeving' bestaat uit drie subthema's:

- › houding en attitudes van ouders;
- › enthousiasmering en stimulering van ouders;
- › sociale norm.

In bijlage 1 is te zien welke objectieve en subjectieve indicator elk subthema omvat.

5.5 Thema 5: Staat van de wijk of buurt

Naast de fysieke staat en aanwezigheid van de speelplekken zelf speelt ook mee hoe ouders en kinderen de wijk of buurt als geheel ervaren: is deze veilig, schoon en kindvriendelijk?

Volgens Slot-Heijs et al. (2021) spelen kinderen vaker buiten als de buurt of wijk (heel) kindvriendelijk is. Onderzoek van onder meer Wengel en Troelsen (2020) en Willeboordse et al. (2022) laat zien dat ook de ervaren veiligheid in de buurt samenhangt met buitenspelen: een sociaal veilige buurtomgeving en een veilige verkeerssituatie in de buurt zijn vaak voorwaarden voor ouders om hun kinderen te laten buitenspelen.

Het thema 'status van de wijk of buurt' bestaat uit negen subthema's:

- › veiligheid wijk/buurt;
- › verkeersveiligheid wijk/buurt;
- › onderhoud wijk/buurt;
- › vervuiling wijk/buurt;
- › vandalisme wijk/buurt;
- › overlast wijk/buurt;
- › recreatief groen en blauw wijk/buurt;
- › kindvriendelijke wijk/buurt;
- › sociale cohesie wijk/buurt.

In bijlage 1 is te zien welke objectieve en subjectieve indicator elk subthema omvat.

5.6 Thema 6: Hoeveelheid buitenspelen

Een toename in hoeveel kinderen buitenspelen is de gewenste uitkomst van aanpassingen in de indicatoren die samenhangen met buitenspeelgedrag.

Het thema 'hoeveelheid buitenspelen' heeft geen subthema's: het bestaat alleen uit 'hoeveelheid buitenspelen'.

In bijlage 1 is te zien welke objectieve en subjectieve indicator dit thema omvat.

Tot slot

**In dit rapport hebben we de Toolbox Buitenspelen gepresenteerd en toegelicht.
In dit hoofdstuk vatten we samen en kijken we vooruit.**

6.1 De Toolbox Buitenspelen

De Toolbox Buitenspelen bestaat uit indicatoren met bijbehorende bestaande databronnen en meetinstrumenten (bijlage 1).

- Met de indicatoren, onderverdeeld in zes thema's, maken we inzichtelijk welke indicatoren gemeenten kunnen monitoren en evalueren op het gebied van buitenspelen.
- De bestaande databronnen geven gemeenten inzicht in welke bestaande data over buitenspelen er al beschikbaar zijn.
- Met de meetinstrumenten uit de Toolbox Buitenspelen kunnen gemeenten nieuwe data over buitenspelen verzamelen.

Voor gemeenten is het belangrijk om hun buitenspeelbeleid te monitoren en te evalueren. Hiermee krijgen zij inzicht in de voortgang en het behalen van hun beleidsdoelstellingen. Zo weten ze of ze moeten bijsturen om de doelen alsnog te halen. Met de Toolbox Buitenspelen bieden we gemeenten handvatten om zelf (of externen) buitenspeelbeleid te monitoren en evalueren.

6.2 Vervolg

De Toolbox Buitenspelen die we in dit rapport hebben gepresenteerd, hebben we zorgvuldig samengesteld. Deze vormt de basis om gemeenten te ondersteunen bij de monitoring en evaluatie van hun buitenspeelbeleid.

De Toolbox Buitenspelen heeft een dynamisch karakter: de behoeften van kinderen en de beleidsvraagstukken vanuit gemeenten kunnen veranderen, en daarmee dus ook de indicatoren van de Toolbox Buitenspelen. Daarnaast is het mogelijk dat nieuwe databronnen beschikbaar komen of nieuwe meetinstrumenten ontwikkeld worden. De Toolbox Buitenspelen blijft de komende jaren dus in ontwikkeling.

Bronnen

Gemmell, E., Ramsden, R., Brussoni, M., & Brauer, M. (2023). Influence of neighborhood built environments on the outdoor free play of young children: a systematic, mixed-studies review and thematic synthesis. *Journal of urban health*, 100(1), 118-150.

Jansson, M. (2015). Children's perspectives on playground use as basis for children's participation in local play space management. *Local Environment*, 20(2), 165-179.

Lucassen, J., Singh, A., Heijnen, E., & Slot-Heijs, J. (2020). Buitenspelen 2020: Een verkenning van het beleid in Nederland en Europa. Mulier Instituut.

Mulier Instituut. (z.d.). Q&A monitoring en evaluatie – rondom de inzet van buurtsportcoaches.

Norðdahl, K., & Einarisdóttir, J. (2015). Children's views and preferences regarding their outdoor environment. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 15(2), 152-167.

Pharos. (2022). Kansrijke Start & Monitoring en Evaluatie (M&E).

Prins, R., Hoekman, R., & Van der Poel, H. (2021). Sport en bewegen in de openbare ruimte: De beweegvriendelijke omgeving in gebruik en beleid. Mulier Instituut.

Scholte, D., & Wouters, S. (2023). Monitoring & Evaluatie van een beweegvriendelijke omgeving: hoe pak je dat aan? Allesoversport.nl.

Slot-Heijs, J., Balk, L., Lucassen, J., & Singh, A. (2021). Inzicht in buitenspelen: De samenhang tussen kind- en omgevingskenmerken en buitenspeelgedrag. Mulier Instituut.

Ten Tije, T., Willeboordse, M., Singh, A., Slot-Heijs, J. (2022). Buitenspeelbeleid in gemeenten. Mulier Instituut.

Ten Tije, T., Slot-Heijs, J., Singh, A. (2023). Buitenspelen in Nederland: De ontwikkeling tussen 2015 en 2021. Mulier Instituut.

Timmermans, P., Meinema, M., & Snel, N. (2013). Buitenspelen 2013: kwaliteit van de speelomgeving in de eigen buurt. TNS NIPO/Jantje Beton.

Van Stam, W., Brandsema, A., & Van Lindert. (2019). Stappenplan voor het monitoren en evalueren van de inzet van buurtsportcoaches. Mulier Instituut.

Wengel, T. T. T., & Troelsen, J. (2020). *How the urban environment impacts physical activity: A scoping review of the associations between urban planning and physical activity*. The Danish Health Authority.

Willeboordse, M., Slot-Heijs, J., Noordzij, M., & Singh, A. (2022). *Buitenspelen in perspectief: Inzicht in de complexiteit van buitenspeelgedrag van Nederlandse kinderen*. Mulier Instituut.

Bijlage 1 - Indicatoren, bestaande databronnen en meetinstrumenten per thema

Zie hoofdstuk 4 voor een toelichting over het gebruik van deze bijlage.

Tabel B1.1

Indicatoren, databronnen en meetinstrumenten thema 1: Veiligheid en staat van de speelplekken

Subthema's	Indicatoren	Bestaande databronnen	Meetinstrumenten
Veiligheid op speelplekken	Objectief: Mate waarin speelplekken veilig zijn	<ul style="list-style-type: none"> Eigen documentatie gemeente vanuit inspecties 	<ul style="list-style-type: none"> <u>SpeelScan</u>; thema C. Beheer en onderhoud – toestellen; thema F. Voorzieningen; thema H. Veiligheid – algemeen
	Subjectief: Mate waarin speelplekken als veilig worden ervaren	<ul style="list-style-type: none"> GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen 	<ul style="list-style-type: none"> <u>De Leefplekmeter</u>; thema 6. Spelen en Recreatie Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek^{*,**}
Verkeersveiligheid rondom speelplek	Objectief: Mate van verkeersveiligheid rondom de speelplekken	<ul style="list-style-type: none"> Eigen documentatie gemeente 	<ul style="list-style-type: none"> Invulformulier speelplekken* <u>Kinder Straat Scan</u> <u>SpeelScan</u>; thema J. Veiligheid – verkeer
	Subjectief: Mate waarin rondom de speelplekken het verkeer als veilig wordt ervaren	<ul style="list-style-type: none"> GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen 	
Veilige bereikbaarheid van speelplekken	Objectief: Mate waarin de speelplekken veilig te bereiken zijn		
	Subjectief: Mate waarin speelplekken als veilig te bereiken worden ervaren		<ul style="list-style-type: none"> <u>De Leefplekmeter</u>; thema 6. Spelen en Recreatie Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek^{*,**}

Toezicht op speelplekken	<p>Objectief: Mate van toezicht door volwassenen op de speelplekken</p> <p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de mate van toezicht door volwassenen op de speelplekken</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Invulformulier speelplekken* ○ Observatieformulier speelplekken* ○ <u>Observatieformulier het grote buitenspeelonderzoek</u>; pagina 16 en 17 ○ <u>SpeelScan</u>; thema I. Veiligheid – sociaal; observatieschema ○ Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek*,**
--------------------------	--	---

Onderhoud van speelplekken	<p>Objectief: Mate waarin speelplekken goed onderhouden zijn</p> <p>Subjectief: Mate waarin speelplekken als goed onderhouden worden ervaren</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Eigen documentatie gemeente vanuit inspecties ○ GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Invulformulier speelplekken* ○ <u>SpeelScan</u>; thema C. Beheer en onderhoud – toestellen; thema D. Beheer en onderhoud – flora; thema E. Beheer en onderhoud - water ○ <u>BeweegVriendelijke Omgeving-Scan</u>; onderdeel 4. Spelen + actief bewegen (exercise) ○ <u>De Leefplekometer</u>; thema 6. Spelen en recreatie ○ Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek*,**
----------------------------	--	---	--

Vervuiling op speelplekken	<p>Objectief: Mate van vervuiling op de speelplekken</p> <p>Subjectief: Mate waarin speelplekken als vervuild worden ervaren</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Invulformulier speelplekken* ○ <u>SpeelScan</u>; thema B. Beheer en onderhoud – algemeen; thema F. Voorzieningen ○ Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek*,**
----------------------------	--	--

Vandalisme op speelplekken	<p>Objectief: Mate van vandalisme op de speelplekken</p> <p>Subjectief: Mate waarin vandalisme op de speelplekken wordt ervaren</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Invulformulier speelplekken* ○ <u>SpeelScan</u>; thema Beheer en onderhoud - algemeen ○ Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek*,**
----------------------------	---	---

Overlast op
speelplekken

Objectief: Mate van **overlast** op
de speelplekken

Subjectief: Mate waarin **overlast**
op de speelplekken wordt
ervaren

- SpeelScan; thema I.
Veiligheid – sociaal
- Vragenlijst (d.m.v. QR-
code) op speelplek^{*,**}

Bron: Mulier Instituut, 2023.

* Deze meetinstrumenten zijn in beheer van het Mulier Instituut.

** Afhankelijk van de gestelde vragen kan dit meetinstrument ook bij andere subjectieve indicatoren ingezet worden.

Tabel B1.2

Indicatoren, databronnen en meetinstrumenten thema 2: Inrichting en gebruik van de speelplekken

Subthema's	Indicatoren	Bestaande databronnen	Meetinstrumenten
Variatie soorten speelplekken	<p>Objectief: Mate van variatie in de soorten speelplekken (bijvoorbeeld traditionele speelplekken, natuurlijke speelplekken, verharde pleintjes, trapveldjes, speelroutes, open schoolpleinen, gezonde schoolpleinen, Krajicek Playgrounds, Cruyff Courts, schoolplein14 en samenspeelplekken, etc.) in de wijk/buurt</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Beweegvriendelijke omgeving Sport en bewegen in cijfers; aantal Krajicek Playgrounds, Cruyff Courts en Schoolplein14 per gemeente ○ Buitenspeelkaart.nl ○ SamenSpeelNetwerk; samenspeelplekken 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Invulformulier speelplekken*
	<p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de variatie in de soorten speelplekken in de wijk/buurt</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ BeweegVriendelijke Omgeving-Scan; onderdeel 4. Spelen + actief bewegen (exercise)
Variatie speeltoestellen	<p>Objectief: Mate van variatie in de speeltoestellen (bijvoorbeeld klimrek, schommel, wip, glijbaan, etc.) op de speelplekken</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Buitenspeelkaart.nl ○ SamenSpeelNetwerk; samenspeelplekken 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Invulformulier speelplekken¹ ○ SpeelScan; thema K. Bewegingsmogelijkheden; thema L. Diversiteit/uitdaging
	<p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de variatie in speeltoestellen op de speelplekken</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ Vragenlijst voor rondje door de wijk met kinderen* **
Variatie spelmogelijkheden	<p>Objectief: Mate van variatie in de spelmogelijkheden die de grondvormen van beweging en de fantasie stimuleren (bijvoorbeeld verstoppertje, hinkelen, tikkertje, fantasiospel) op de speelplekken</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Buitenspeelkaart.nl ○ SamenSpeelNetwerk; samenspeelplekken 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Invulformulier speelplekken* ○ SpeelScan; thema K. Bewegingsmogelijkheden; thema L. Diversiteit/uitdaging
	<p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de variatie in de spelmogelijkheden op de speelplekken</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ Vragenlijst voor rondje door de wijk met kinderen* **
Uitdaging speelplekken	<p>Objectief: Mate waarin de speelplekken uitdagend zijn</p> <p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de mate waarin speelplekken uitdagend zijn</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ SpeelScan; thema L. Diversiteit/uitdaging ○ Vragenlijst voor rondje door de wijk met kinderen* **

Wat kinderen doen op speelplek	Objectief: Wat kinderen doen op speelplekken	<ul style="list-style-type: none"> ○ Observatieformulier het grote buitenspeelonderzoek; pagina 16 en 17 ○ Observatieformulier speelplekken* ○ SpeelScan; observatie ○ SOPLAY ○ Photovoice*** ○ Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek*,** ○ Vragenlijst voor rondje door de wijk met kinderen*,**
Gebruik speelplek	Objectief: Aantal kinderen dat gebruik maakt van een bepaalde speelplek gedurende een bepaalde periode	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bezoekersregistraties bij bijvoorbeeld speeltuinverenigingen opvragen ○ GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen
Gebruik speelelementen	Objectief: Mate waarin de speelelementen op de speelplekken gebruikt worden	<ul style="list-style-type: none"> ○ Observatieformulier het grote buitenspeelonderzoek; pagina 16 en 17 ○ Observatieformulier speelplekken* ○ SpeelScan; observatie ○ Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek*,** ○ Vragenlijst voor rondje door de wijk met kinderen*,**
Speelelementen aansluiten bij leeftijd	Objectief: Mate waarin de speelelementen op de speelplekken aansluiten bij de leeftijd van de kinderen uit de wijk/buurt	<ul style="list-style-type: none"> ○ StatLine Kerncijfers wijken en buurten 2023; leeftijdsgroepen ○ Eigen overzicht gemeente van speeltoestellen ○ SpeelScan; thema A. Potentiële doelgroep ○ BeweegVriendelijke Omgeving-Scan; onderdeel 4. Spelen + actief bewegen (exercise)

Toegankelijkheid speelplekken	<p>Objectief: Mate waarin de speelplekken voor (bijna) alle kinderen toegankelijk zijn</p> <p>Subjectief: Mate waarin speelplekken als toegankelijk voor (bijna) alle kinderen worden ervaren</p>		
Schoolpleinen openbaar toegankelijk	<p>Objectief: Aantal schoolpleinen die openbaar toegankelijk zijn</p> <p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met het aantal schoolpleinen die openbaar toegankelijk zijn</p>		○ Vragenlijst schoolpleinen*
Georganiseerde activiteiten op speelplekken	<p>Objectief: Mate waarin er openbaar toegankelijke georganiseerde activiteiten op speelplekken voor kinderen plaatsvinden</p> <p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de georganiseerde activiteiten</p>		○ SpeelScan ; thema L. Diversiteit/uitdaging
Deelname georganiseerde activiteiten op speelplekken	<p>Objectief: Aantal kinderen dat deelneemt aan openbaar toegankelijke georganiseerde activiteiten op speelplekken voor kinderen</p> <p>N.v.t.</p>	○ Bezoekersregistraties bij de organiserende partij(en) opvragen	○ Observatieformulier het grote buitenspeelonderzoek ; pagina 16 en 17
Algemene tevredenheid speelplekken	<p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de speelplekken</p>	○ StatLine Sociale veiligheid; Leefbaarheid woonbuurt – Fysieke voorzieningen	○ Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek* ^{**} ○ Vragenlijst voor rondje door de wijk met kinderen* ^{**}

Bron: Mulier Instituut, 2023.

* Deze meetinstrumenten zijn in beheer van het Mulier Instituut.

** Afhankelijk van de gestelde vragen kan dit meetinstrument ook bij andere subjectieve indicatoren ingezet worden.

*** Afhankelijk van de gestelde opdrachten kan dit meetinstrument ook bij andere subjectieve indicatoren ingezet worden.

Tabel B1.3

Indicatoren, databronnen en meetinstrumenten thema 3: Ligging en aantal speelplekken

Subthema's	Indicatoren	Bestaande databronnen	Meetinstrumenten
Nabijheid van speelplekken	Objectief: Nabijheid van speelplekken in de openbare ruimte (percentage inwoners van de gemeente dat een speelplek binnen maximaal 400 meter te voet of te fiets kan bereiken)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Beweegvriendelijke omgeving Sport en bewegen in cijfers ○ Bouwstenen deelindicator: <ul style="list-style-type: none"> ● Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) ● Buitenspeelkaart.nl ● Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) Kaart van 100 meter bij 100 meter met statistieken ● OpenStreetMap 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kernindicator Bewegvriendelijke Omgeving (KBO); deelindicator sport- en speelplekken in de openbare ruimte
	Subjectief: Ervaren tevredenheid met de nabijheid van de speelplekken	<ul style="list-style-type: none"> ○ GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema 6. Spelen en recreatie
Aantal speelplekken	Objectief: Aantal speelplekken per jeugdige inwoner	<ul style="list-style-type: none"> ○ Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT); speeltuinen en speelobjecten ○ Buitenspeelkaart.nl ○ StatLine Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio ○ StatLine Kerncijfers wijken en buurten 2023 	
	Subjectief: Ervaren tevredenheid met de hoeveelheid speelplekken aanwezig in eigen wijk/buurt		<ul style="list-style-type: none"> ○ BeweegVriendelijke Omgeving-Scan; onderdeel 4. Spelen + actief bewegen (exercise)

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Tabel B1.4

Indicatoren, databronnen en meetinstrumenten thema 4: Sociale omgeving

Subthema's	Indicatoren	Bestaande databronnen	Meetinstrumenten
	N.v.t.		
Houding en attitudes van ouders	Subjectief: Houding en attitudes van ouders over buitenspelen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Leefstijlmonitor-aanvullend; vraag over hoe belangrijk ouders het vinden dat hun kind buitenspeelt ○ Veiligheid.nl; perceptie ouders risicovol spelen 	
Enthousiasmering en stimulering van ouders	N.v.t.		
	Subjectief: Mate waarin ouders kinderen enthousiasmeren en stimuleren om buiten te spelen		
Sociale norm	N.v.t.		
	Subjectief: Ervaren sociale norm in de wijk/buurt omtrent buitenspelen <i>Met sociale norm worden ideeën bedoeld die domineren in een wijk/buurt over het al dan niet nuttig of belangrijk zijn van buitenspelen</i>		

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Tabel B1.5

Indicatoren, databronnen en meetinstrumenten thema 5: Staat van de wijk of buurt

Subthema's	Indicatoren	Bestaande databronnen	Meetinstrumenten
Veiligheid wijk/buurt	Objectief: Mate waarin de wijk/buurt veilig is	<ul style="list-style-type: none"> ○ Leefbarometer; overlast en onveiligheid (samengestelde index) ○ Waarstaatjegemeente.nl; veilige woon- en leefomgeving 	
	Subjectief: Mate waarin de wijk/buurt als veilig worden ervaren	<ul style="list-style-type: none"> ○ StatLine Sociale veiligheid; Veiligheidsbeleving – Onveiligheidsgevoel in de buurt 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema 12. Veiligheid
Verkeersveiligheid wijk/buurt	Objectief: Mate van verkeersveiligheid in de wijk/buurt	<ul style="list-style-type: none"> ○ Waarstaatjegemeente.nl; aantal meldingen verkeer veiligheid en fietsscore van de gemeente 	
	Subjectief: Mate waarin het verkeer in de wijk/buurt als veilig worden ervaren	<ul style="list-style-type: none"> ○ StatLine Sociale veiligheid; Verkeersoverlast 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema 1. Bewegen; thema 3. Verkeer en parkeren
Onderhoud wijk/buurt	Objectief: Mate waarin de wijk/buurt goed onderhouden is		
	Subjectief: Mate waarin de wijk/buurt als goed onderhouden worden ervaren	<ul style="list-style-type: none"> ○ StatLine Sociale veiligheid; Leefbaarheid woonbuurt – fysieke voorzieningen 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema 13. Schoon en netjes
Vervuiling wijk/buurt	Objectief: Mate van vervuiling in de wijk/buurt		
	Subjectief: Mate waarin vervuiling in de wijk/buurt wordt ervaren	<ul style="list-style-type: none"> ○ GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen ○ StatLine Sociale veiligheid; Overlast in buurt – Fysieke verloedering 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema 13. Schoon en netjes
Vandalisme wijk/buurt	Objectief: Mate van vandalisme in de wijk/buurt	<ul style="list-style-type: none"> ○ Aantal overlastmeldingen bij de gemeente zelf over speelplekken ○ Waarstaatjegemeente.nl; veilige woon- en leefomgeving ○ Waarstaatjegemeente.nl; aantal vernielingen per 10.000 inwoners 	
	Subjectief: Mate waarin vandalisme in de wijk/buurt wordt ervaren	<ul style="list-style-type: none"> ○ StatLine Sociale veiligheid; Overlast in buurt – Fysieke verloedering 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema 13. Schoon en netjes

Overlast wijk/buurt	<p>Objectief: Mate van overlast in de wijk/buurt</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Aantal overlastmeldingen bij de gemeente zelf over speelplekken ○ Leefbarometer; overlast en onveiligheid (samengestelde index) ○ Waarstaatjegemeente.nl; veilige woon- en leefomgeving 	
	<p>Subjectief: Mate waarin overlast in de wijk/buurt wordt ervaren</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen ○ StatLine Sociale veiligheid; Overlast in buurt 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema 12. Veiligheid
Recreatief groen en blauw wijk/buurt	<p>Objectief: Nabijheid van recreatief groen en blauw in de wijk/buurt <i>Met recreatief groen en blauw worden bijvoorbeeld parken, veldjes, bossen, slootjes, beken en meren bedoeld. Kortom, groen en blauw waar mensen voor recreatie gebruik van kunnen maken, of waarlangs ze kunnen recreëren (bijvoorbeeld fietsen of wandelen langs een rivier)</i></p> <p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met recreatief groen en blauw in de wijk/buurt</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Basisregistratie Topografie (BRT) TOPNL ○ Groen en water Atlas Leefomgeving ○ StatLine Bodemgebruik: uitgebreide gebruiksvorm, per gemeente; recreatieterrein, bos en open natuurlijk terrein, binnenwater (recreatief binnenwater) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kernindicator Bewegvriendelijke Omgeving (KBO); deelindicator recreatief groen en blauw
Kindvriendelijke wijk/buurt	<p>N.v.t.</p> <p>Subjectief: Ervaren mate van kindvriendelijke omgeving in de wijk/buurt <i>Een kindvriendelijke omgeving is een omgeving waarin kinderen veilig kunnen sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ GGD Kindmonitor; belemmeringen om buiten te spelen; kindvriendelijkheid 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kinder Straat Scan
Sociale cohesie wijk/buurt	<p>N.v.t.</p> <p>Subjectief: Ervaren sociale cohesie in de wijk/buurt <i>Sociale cohesie is de samenhang tussen mensen in een wijk/buurt. Of deze samenhang er is, heeft er onder meer mee te maken of bewoners elkaar kennen, elkaar vertrouwen en of ze weleens contact maken met elkaar.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Leefbaarometer; score sociale samenhang en eenzaamheid ○ StatLine Sociale veiligheid; sociale cohesie ○ StatLine Gezondheid per wijk en buurt; 2012/2016/2020 (indeling 2020); Sociale eenzaamheid ○ Buren kennen elkaar (zoals blijkt uit een buurt survey) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ De Leefplekmeter; thema sociale contacten

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Tabel B1.6

Indicatoren, databronnen en meetinstrumenten thema 6: Hoeveelheid buitenspelen

Thema	Indicatoren	Bestaande databronnen	Meetinstrumenten
Hoeveelheid buitenspelen	<p>Objectief: Aantal kinderen dat minimaal 6 keer per week minimaal een uur buiten speelt (of ander te bepalen afkappunt). Gemeenten kunnen ervoor kiezen om dit per SES groep, geslacht, leeftijdsgroepen en/of per wijk/buurt te rapporteren</p> <p>Subjectief: Ervaren tevredenheid met de hoeveelheid buitenspelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ GGD Kindmonitor; buitenspelen	

Bron: Mulier Instituut, 2023.

Bijlage 2 - Toelichting bestaande databronnen en meetinstrumenten

Tabel B2.1

Toelichting bestaande databronnen

Databron	Toelichting
Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)	Digitale kaart van Nederland waarin alle bebouwing is vastgelegd, waaronder in veel gemeenten ook de speelplekken.
Basisregistratie Topografie (BRT) TOPNL	Topografische bestanden die onder meer inzicht geven in de verschillende typen groen en blauw (water) in Nederland, en de locatie ervan.
Beweegvriendelijke omgeving Sport en bewegen in cijfers	Geeft een overzicht van de Krajicek Playgrounds, Cruyff Courts en Schoolplein14 per gemeente. Daarnaast biedt deze webpagina inzicht in de mate waarin Nederlandse gemeenten beweegvriendelijk zijn.
Buitenspeelkaart.nl	Geeft een (niet geheel volledig) overzicht van formele speelplekken in Nederlandse gemeenten. De data zijn alleen op te vragen en te bewerken door partnergemeenten van Speelplan.
Centraal bureau voor Statistiek (CBS) Kaart van 100 meter bij 100 meter met statistieken	Deze CBS-kaartlaag biedt statistische gegevens over kenmerken van inwoners, huishoudens en woningen per bewoond vakje van 100 bij 100 meter, door heel Nederland. Met behulp van deze kaartlaag kan redelijk nauwkeurig bepaald worden welke groepen mensen (bijvoorbeeld kinderen) waar wonen.
GGD Kindmonitor	Betreft een digitaal vragenlijstonderzoek onder ouders van kinderen jonger dan 12 jaar. Het onderzoek geeft inzicht in de gezondheid, leefstijl en welzijn van kinderen per GGD-regio. Er is geen landelijke bundeling van deze cijfers; ze worden verstrekt door de afzonderlijke GGD-regio's.
Groen en water Atlas Leefomgeving	Lokale en landelijke data over de locatie en eigenschappen van typen groen, water en natuur in Nederland.
Leefbarometer	Geeft aan de hand van verschillende indicatoren inzicht in de huidige leefbaarheid in Nederlandse gemeenten, wijken en buurten, en hoe deze zich heeft ontwikkeld.
OpenStreetMap	Geeft het wegennetwerk van Nederland weer. Hieruit is een selectie te maken van wegen die voor voetgangers en fietsers toegankelijk zijn.
SamenSpeelNetwerk	Biedt een overzicht van en de criteria voor SamenSpeelPlekken; speelplekken waar kinderen met een beperking terecht kunnen om samen buiten te spelen.
StatLine Bevolking op 1 januari en gemiddeld: geslacht, leeftijd en regio	Op deze website zijn nadere kenmerken van de bevolking, onder meer uitgesplitst naar gemeente en diverse jaartallen, te vinden.
StatLine Bodemgebruik: uitgebreide gebruiksvorm, per gemeente	Geeft informatie op gemeenteniveau (en hogere geografische schaalniveaus) over de functie van de Nederlandse bodem (o.a. bos, recreatie, wegennetwerk). De cijfers zijn er ook op wijk- en buurtniveau. Voor alle cijfers over bodemgebruik geldt dat deze t/m 2017 beschikbaar zijn.

[StatLine | Gezondheid per wijk en buurt: 2012/2016/2020](#)

Cijfers op gemeente-, wijk- en buurtniveau over de gezondheid van volwassenen en ouderen, waaronder cijfers over de sport- en beweegdeelname en overgewicht.

[StatLine | Kerncijfers wijken en buurten 2023](#)

Deze data van het CBS bieden inzicht in een groot aantal kenmerken van gemeenten, wijken en buurten in Nederland, zoals het aandeel aan verschillende leeftijdsgroepen, het gemiddelde opleidingsniveau en de mate van stedelijkheid.

[StatLine | Sociale veiligheid](#)

Geeft op verschillende geografische niveaus (waaronder een beperkt aantal gemeenten) cijfers over onder meer leefbaarheid, de fysieke leefomgeving, sociale cohesie, criminaliteit en ervaren veiligheid.

[Veiligheid.nl](#)

Website van het Kenniscentrum Letselpreventie. Het Kenniscentrum biedt onder meer informatie over risicovol spelen en de mogelijke consequenties (maar vooral voordelen) daarvan.

[Waarstaatjegemeente.nl](#)

Geeft op verschillende thema's, waaronder veiligheid (criminaliteit en overlast), cijfers op gemeenteniveau, in vergelijking met landelijke of lokale cijfers.

Tabel B2.2

Toelichting meetinstrumenten

Databron	Toelichting
BeweegVriendelijke Omgeving-Scan	Vragenlijst die inzicht geeft in de beweegvriendelijkheid van een buurt, wijk, stadsdeel of kern. De BVO-scan kan ingevuld worden door beleidsmaker, andere betrokkenen vanuit de gemeente en bewoners.
De Leefplekometer	Gesprekstoel die helpt om de positieve en negatieve punten van een leefplek te bepalen. De uitkomst laat zien wat er verbeterd kan worden. Iedereen kan de Leefplekometer gebruiken: samen, of alleen.
Invulformulier speelplekken*	Formulier om de inrichting van een speelplek en de nabije omgeving van deze speelplek in kaart te brengen.
Kernindicator Beweegvriendelijke Omgeving (KBO)	Indicator die inzicht geeft in hoe beweegvriendelijk de leefomgeving is. De KBO is opgebouwd uit vier deelindicatoren: sportaccommodaties, sport- en speelplekken, recreatief groen en blauw en nabijheid van voorzieningen. KBO-cijfers zijn beschikbaar op landelijk niveau, op het niveau van gemeenten, wijken en buurten, en naar stedelijkheid, gemeentegrootte en VSG-regio.
Kinder Straat Scan	Vragenlijst die gebruikt kan worden om te onderzoeken hoe kindvriendelijk een bepaalde straat is. Daarmee meet u hoe geschikt de straat is om te lopen, te fietsen en te spelen.
Observatieformulier het grote buitenspeelonderzoek	Een observatietool om het buitenspeelgedrag van kinderen van 3 tot 17 jaar in de publieke ruimte te observeren.
Observatieformulier speelplekken*	Observatietool om door middel van observaties in kaart te brengen hoe en welke kinderen op een speelplek spelen. Deze observaties kunnen door iedereen aan de hand van de handleiding uitgevoerd worden.
Photovoice	Een participatieve onderzoeksmethode waarbij de kern van de methode is dat foto's die de kinderen maken van plekken waar ze (niet) graag spelen, gebruikt worden als uitgangspunt voor een verdiepend gesprek tussen hen, de onderzoekers en eventueel beleidsmakers. De conclusies die daaruit komen staan aan de basis voor acties, die de deelnemers zelf uitvoeren.
SpeelScan	Vragenlijst waarmee de bruikbaarheid (potentiële gebruikswaarde) en benutting (feitelijk gebruik) van een speelplek in kaart kan worden gebracht. Het geeft daarmee inzicht in welke plekken goed en welke niet of nauwelijks gebruikt worden en hoe de gebruikswaarde daarvan verbeterd zou kunnen worden. Beheerders of eventueel omwonenden kunnen de Scan uitvoeren.
SOPLAY	Een observatietool om de hoeveelheid en intensiteit vrij spelen van kinderen te observeren.
Vragenlijst (d.m.v. QR-code) op speelplek*	Vragenlijst die doormiddel van het scannen van een QR-code, geplaatst op een speelplek, kan worden ingevuld door gebruikers om in kaart te brengen wat zij vinden van de speelplek.
Vragenlijst schoolpleinen*	Vragenlijst waarmee de inrichting en het gebruik van een schoolplein in kaart gebracht kan worden.
Vragenlijst voor rondje door de wijk met kinderen*	Vragenlijst om inzichtelijk te maken waarom kinderen wel of niet op een bepaalde speelplek spelen. Deze vragenlijst kan ingezet worden tijdens het lopen van een rondje door de wijk met kinderen.

* Deze meetinstrumenten zijn in beheer van het Mulier Instituut.

A large, thick, orange abstract line graphic that starts at the top left, loops around, and then curves downwards towards the bottom right, resembling a stylized '3' or a calligraphic flourish.

Tessa ten Tije
t.tentije@mulierinstituut.nl

Maartje Willeboordse

Robin Rauws
r.rauws@mulierinstituut.nl

Amika Singh
a.singh@mulierinstituut.nl